

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

**Аналіз структури асоціативних полів слів
(на матеріалі асоціативних словників різних мов)**

Коронєвської Софії Олександрівни

студентки групи Па 17-21

факультету германської філології і перекладу
заочної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія

Науковий керівник
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри **Терехова Д.І.**

Національна шкала зараховано

Кількість балів 72

Оцінка ЄКТС D

Київ – 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
The Department of English Philology and Philosophy of Language

Course Paper

**Analysis of the Structure of Associative Fields of Words
(Based on the Material of Associative Dictionaries of Various Languages)**

Sofia Koronevska

Group Pe 17-21

The Faculty of Germanic Philology and Translation

Study by Correspondence

Speciality 035 Philology

Research Adviser

Assoc. Prof. **Diana Terekhova**

PhD (Linguistics)

Kyiv –2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ СЛІВ.....	6
1.1. Теорія семантичної мережі.....	6
1.2. Міжкультурні лінгвістичні дослідження.....	7
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ.....	9
2.1. Збір даних і компіляція корпусу.....	9
2.2. Аналітичні та порівняльні методи.....	10
РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ.....	13
3.1. Тематичні дослідження.....	13
3.2. Порівняльний аналіз асоціативних полів слів в англійській та українській мовах.....	14
3.3. Наслідки та застосування	16
ВИСНОВКИ.....	18
RESUME.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	20
ДОДАТКИ.....	23

ВСТУП

У сучасному світі вивчення мови та мовознавства є надзвичайно актуальним, особливо у контексті порівняльного аналізу мовних явищ. **Актуальність** даної теми обумовлена зростанням інтересу до мовознавства та розвитком міжмовних комунікацій, а також важливістю розуміння різниці у сприйнятті мовних одиниць різними культурами для підтримки економічного та соціокультурного розвитку країни.

Тема курсової роботи "Аналіз структури асоціативних полів слів (на матеріалі асоціативних словників різних мов)" є важливою як у теоретичному, так і практичному плані. Дослідження такого роду дозволяє краще зрозуміти мовний механізм та сприяє розвитку міжкультурної комунікації.

Метою цієї наукової роботи є конструювання та характеристика асоціативних полів стимулів української та англійської мов. Для досягнення цієї мети необхідно виконати **завдання**:

- 1) провести теоретичну підготовку з питань асоціативної лексикології;
- 2) провести аналіз методів дослідження асоціативних полів;
- 3) порівняти асоціативні поля лексем-стимулів в англійській та українській мовах.

Об'єктом дослідження є асоціативні поля слів-стимулів, а **предметом** дослідження є структурні елементи цих полів, їх зміст та конотативні компоненти семантики відповідних лексем.

У курсовій роботі використовувався **метод** вільного асоціативного експерименту (BAE) , що дозволив систематизувати асоціативні поля лексем-стимулів.

Для дослідження було використано **матеріали** з Українського асоціативного словника Світлани Мартінек, а також дані з багатомовного веб-сайту Word Associations Network.

Обсяг і структура курсової роботи складає 28 сторінок і включає в себе вступ, аналіз методів дослідження, порівняльний аналіз асоціативних полів слів-стимулів, три розділи, висновки та список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ СЛІВ

1.1. Теорія семантичної мережі

Теорія семантичних мереж забезпечує фундаментальну основу для розуміння того, як слова організовані та взаємопов'язані в людському розумі. По суті, ця теорія стверджує, що концепти представлені у вигляді вузлів мережі, а зв'язки між вузлами відображають семантичні відношення, такі як схожість, асоціація чи ієрархія. У цій мережі слова не є ізольованими сутностями, а перебувають у сітці, мережі взаємопов'язаних значень, що дозволяє ефективно знаходити, співвідносити та розуміти лінгвістичну інформацію.

Одним із ключових принципів теорії семантичних мереж є принцип поширення активації. Згідно з цим принципом, активація певного вузла в семантичній мережі поширюється на пов'язані з ним вузли, полегшуючи пошук пов'язаних понять. Цей процес поширення активації лежить в основі різних когнітивних явищ, таких як ефект праймінгу, коли активація одного концепту впливає на обробку пов'язаних концептів. Або, якщо поглянути ширше, ми бачимо також зв'язок з появою упереджень стосовно різних речей.

У рамках теорії семантичних мереж асоціативні поля можна концептуалізувати як кластери взаємопов'язаних вузлів у семантичній мережі. Слова, які мають сильні асоціативні зв'язки, розташовані в мережі в безпосередній близькості один від одного, що відображає їхню семантичну спорідненість. Наприклад, в асоціативному полі «apple» вузли, що представляють такі поняття, як «fruit», «red», «garden» і «juicy», будуть тісно пов'язані між собою, відображаючи багату павутину асоціацій, викликаних словом «apple».

Крім того, теорія семантичних мереж дає уявлення про ієрархічну організацію семантичних знань (представлено в ДОДАТКУ 3). Концепти в семантичній мережі пов'язані не лише горизонтально через асоціативні зв'язки, але й вертикально через ієрархічні відносини. Наприклад, поняття «dog»

ієрархічно розташоване під ширшою категорією «animal», яка, в свою чергу, розташована під ще ширшою категорією «living organism». Така ієрархічна організація дозволяє ефективно категоризувати та узагальнювати семантичні знання.

У контексті аналізу асоціативних полів у різних мовах теорія семантичних мереж пропонує потужну основу для розуміння універсальних принципів, які керують організацією людського пізнання. Вивчаючи структуру асоціативних мереж у різних лінгвістичних спільнотах, дослідники можуть виявити спільні закономірності семантичної організації, які виходять за межі окремих мов. Крім того, теорія семантичних мереж дає уявлення про те, як культурні та лінгвістичні чинники формують організацію асоціативних полів, збагачуючи наше розуміння складної взаємодії між мовою, мисленням і культурою.

1.2. Міжкультурні лінгвістичні дослідження

Міжкультурні, або крос-культурні (cross-cultural) лінгвістичні дослідження пропонують багате розмаїття уявлень про те, як мова відображає і формує культурні перспективи та когнітивні процеси у різних лінгвістичних спільнотах. В основі цих досліджень лежить вивчення того, як лінгвістичні структури, включно з асоціативними полями, відрізняються у різних мовах і культурах, і як ці варіації висвітлюють фундаментальні принципи людського пізнання та комунікації.

Центральне місце для крос-культурних лінгвістичних досліджень є вивчення лінгвістичної відносності, теорії, яка стверджує, що структура мови впливає на те, як її носії сприймають і класифікують світ. Гіпотеза Саліра-Уорфа, лінгвістичної відносності, припускає, що мова, якою ми говоримо, обмежує і формує наші думки, впливаючи на наші когнітивні процеси та світогляд. У контексті асоціативних полів, лінгвістична відносність пропонує

інтригуючі можливості для дослідження того, як культурні та мовні чинники впливають на організацію семантичних мереж та асоціації, які викликають слова.

Методологічно, крос-культурні лінгвістичні дослідження використовують різноманітні підходи для порівняння та протиставлення асоціативних полів у різних мовах. Перекладознавці, наприклад, аналізують, як концепти виражаються та асоціюються в різних мовах в процесі перекладу, чим показують нам культурні нюанси, закладені в мові. З іншого боку, когнітивні антрополози досліджують, як мова відображає і формує системи культурних знань, надаючи розуміння того, як культурні цінності та переконання впливають на організацію асоціативних мереж.

Експериментальні дослідження в крос-культурній лінгвістиці пропонують ще один шлях для вивчення асоціативних полів у різних мовах. Проводячи крос-лінгвістичні експерименти, які викликають асоціації слів у носіїв різних мов, дослідники можуть виявити, як універсальні патерни асоціацій, так і специфічні для кожної мови варіації. Одним з таких досліджень є метод вільних асоціативних експериментів (BAE), про який я розкажу у наступному розділі. Ці експерименти дозволяють систематично порівнювати асоціативні мережі різних мов, виявляючи спільні риси та відмінності у тому, як слова пов'язані між собою семантично та культурно.

Крізь призму крос-культурних лінгвістичних досліджень асоціативні поля постають як динамічні культурні одиниці, що відображають унікальні перспективи та когнітивні лінгвістичних спільнот по всьому світу. Вивчаючи ці асоціативні поля в різних мовах, дослідники можуть глибше зрозуміти універсальні принципи, що лежать в основі людського пізнання, а також культурно-специфічні особливості, в які ці принципи втілюються лінгвістично. По суті, крос-культурні лінгвістичні дослідження відкривають вікно у багате розмаїття людської мови та мислення, висвітлюючи складну взаємодію між мовою та культурною ідентичністю.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ

2.1. Збір даних і компіляція корпусу

Методологія, яку частіше за все використовують під час процесу дослідженні асоціативних полів слів, і яку я використала для свого дослідження, спирається на багату історію методів лінгвістичних шукань. Для збору даних і компіляції корпусу (corpus) використовується багатогранний підхід, який об'єднує ідеї з різних дисциплін, включаючи психологію, психолінгвістику та етнопсихологію.

Він ґрунтується на визнанні важливості асоціативних експериментів у розумінні мовної свідомості. Як наголошувалося у попередньому розділі, основним дослідницьким методом для заглиблення в складні пласти мовної свідомості та розкриття ієрархії ціннісних уявлень про світ виступає вільний асоціативний експеримент (BAE). За допомогою BAE дослідникам відкривається можливість побачити суб'єктивно-інтуїтивний світогляд мовців, так аспекти, які зазвичай не помічають носії мови або не виявляються звичайними методами дослідження. Адже як сформулював О.О. Леонтьєв, відомий лінгвіст, «мова виступає відображенням соціокультурної реальності, інкапсульованої в мовній свідомості».

На практиці збір даних передбачає проведення асоціативних експериментів з великою кількістю респондентів, викликаючи у них перші асоціації зі словами-стимулами. Такі лінгвістичні дослідження вважаються найбільш точними, адже несуть у собі характер опитування, тобто на практиці показують зв'язки. Якщо порівнювати два асоціативних словники, «Український асоціативний словник, Том I Від стимулу до реакції» Світлани Мартінек та англomовний онлайн словник «Word Associations Network» ми бачимо що обидва вони використовують за свою основу саме асоціативний експеримент, який Світлана Мартінек скорочено називає АЕ.

2.2. Аналітичні та порівняльні методи

В українському мовознавстві існує давня традиція психолінгвістичних досліджень. Наприклад, публікація першого «Словника асоціативних норм української мови» в 1979 році, укладеного Н.П. Бутенко. Цей словник став результатом вільного асоціативного експерименту, проведеного в 1974-1975 роках за участю 1000 респондентів - носіїв української мови віком від 18 до 30 років, а зокрема львівських студентів. Спадком якого став дійсний словник асоціативних слів, який ми використовуємо у порівняльних дослідженнях як і заповідав автор «Завдяки встановленню асоціативних полів стимулів можна досліджувати здатність слова поєднуватися з іншими словами в мовній системі» (Бутенко, 1979: 12).

Для кращого розуміння саме практичної сторони аналізу асоціативних полів слів я звернулася до багатомовного проекту «Word Associations Network», автором якого є Юрій Ротмістров, магістр комп'ютерної інженерії, випускник Севастопольського національного технічного університету, який відкриває різні аспекти дослідження, притаманні міжмовному аналізу, та використанню асоціативних словників.

Аналіз у різних мовах вимагає тонкої методології, яка включає надійні аналітичні прийоми та порівняльні методи. У цьому розділі описано методику аналізу зібраних даних за допомогою асоціативних словників, а також розглянуто виклики та обмеження, притаманні міжмовному аналізу.

1. Мережевий аналіз: Мережевий аналіз є наріжним каменем у розумінні структурних основ асоціативних полів. Будуються асоціативні мережі, де вузли представляють слова, а ребра позначають асоціації. Метрики, такі як міра центральності та алгоритми виявлення спільнот, застосовуються для виявлення організаційних принципів у цих мережах, надаючи уявлення про семантичні зв'язки між мовами.

2. Метрики семантичної подібності: Кількісне визначення подібності між словами в різних мовах є важливим для порівняльного аналізу. Для оцінки

ступеня семантичної подібності між словами використовують різні метрики семантичної подібності, зокрема косинусну подібність і міри на основі WordNet. Ці метрики полегшують виявлення міжмовних відповідностей і варіацій в межах асоціативних полів.

3. Міжмовне вирівнювання: Вирівнювання асоціативних мереж між мовами уможливорює пряме порівняння та виявлення спільностей і відмінностей. Методи вирівнювання відображають слова зі схожими значеннями або функціями в різних мовах, допомагаючи ідентифікувати спільнокореневі та запозичені слова. Однак такі проблеми, як полісемія та культурна специфіка, можуть перешкоджати точності вирівнювання.

4. Багатовимірний статистичний аналіз: Багатовимірні статистичні методи, такі як PCA та MDS, надають інструменти для зменшення розмірності та візуалізації багатовимірних даних. Розкриваючи основні закономірності семантичної організації, ці методи дають уявлення про структуру асоціативних полів у різних мовах.

5. Інструменти порівняльної візуалізації: Інтерактивні інструменти візуалізації полегшують дослідження та порівняння асоціативних мереж. Генератори хмар слів, програмне забезпечення для візуалізації мереж та інтерактивні теплові карти дозволяють дослідникам візуально ідентифікувати кластери семантично пов'язаних слів і досліджувати лінгвістичні та культурні нюанси.

Застосовуючи ці методики, важливо розуміти процес укладання та використання асоціативних словників у лінгвістичних дослідженнях. Ці словники слугують безцінним ресурсом, що містить упорядковані колекції асоціацій слів, які відкривають вікно в семантичний ландшафт мови.

Процес укладання передбачає ретельний відбір джерел даних, стандартизацію форматів даних та заходи контролю якості для забезпечення надійності корпусу.

Однак аналіз асоціативних полів слів у різних мовах не позбавлений викликів і обмежень. Відмінності в культурному та мовному контекстах можуть

призвести до варіацій в асоціаціях слів, що ускладнює міжмовні порівняння. Крім того, такі питання, як еквівалентність перекладу та відсутність стандартизованих методологій для збору та аналізу даних, створюють проблеми для дослідників у цій галузі.

Незважаючи на ці виклики, систематичний аналіз асоціативних полів слів пропонує цінну інформацію про організацію семантичних знань у різних мовах, проливаючи світло на складну взаємодію між мовою, мисленням і культурою. Застосовуючи суворі методології та долаючи властиві обмеження, дослідники можуть поглибити наше розуміння універсальних принципів, що лежать в основі людського пізнання та мовного самовираження.

РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ

3.1. Тематичні дослідження

Асоціативні поля слів були проаналізовані в різних мовах, зокрема в англійській, іспанській, китайській та інших мовах. Дані з асоціативних словників та експериментальних досліджень надали уявлення про семантичні мережі цих мов, розкриваючи багатий гобелен асоціацій слів у кожній лінгвістичній спільноті.

Порівнюючи спільне та відмінне, незважаючи на лінгвістичну різноманітність, у структурі асоціативних словесних полів у різних мовах виявилися спільні риси. Слова зі схожими значеннями або функціями мають тенденцію до об'єднання в асоціативні мережі, що відображає універсальні принципи семантичної організації, такі як поширення активації та ієрархічні зв'язки.

Однак спостерігалися й помітні відмінності, що відображають вплив культурних і мовних чинників на асоціації слів. Культурні цінності, вірування та досвід формують асоціації, які викликають слова, що призводить до відмінностей у семантичній структурі в різних мовах. Лінгвістичні особливості, такі як порядок слів, граматичні категорії та лексичне багатство, ще більше сприяли відмінностям в асоціативних полях слів.

Порівняння асоціативних рядів слова "вибір" в українській та англійській мовах відображає різноманітні аспекти та концепції, пов'язані з цим поняттям в обох культурах.

Український ряд асоціацій збагачений широким спектром термінів та понять, що охоплюють як індивідуальний вибір, так і соціокультурні аспекти. Він включає такі аспекти як важкий, вільний, проблема, варіант, відповідальність, воля, свобода, можливість, ризик, доля, політика та інші. Це свідчить про різноманітність підходів та уявлень про "вибір" (представлено в ДОДАТКУ 1, 2) в українській культурі.

У свою чергу, англійський ряд асоціацій більш узагальнений і фокусується на раціональних, стилістичних та практичних аспектах вибору. Він містить такі слова, як "rational", "stylistic", "optimal", "occupational", "methodological", "preferable" тощо. Це вказує на більш абстрактне розуміння вибору в англійській культурі, де акцент робиться на раціональному та логічному підході до прийняття рішень.

Культурні та лінгвістичні фактори відіграли ключову роль у формуванні асоціативних полів слів у різних мовах. Культурні норми та звичаї впливають на виразність певних понять і силу асоціацій між словами. Специфічні для кожної мови граматичні структури та лексичні категорії впливають на організацію семантичних мереж, що призводить до міжмовних варіацій в асоціативних полях слів.

3.2. Порівняльний аналіз асоціативних слів в англійській та українській мовах

Як вже було зазначено вище, порівняльний аналіз асоціативних слів в англійській та українській мовах відображає не лише лінгвістичні відмінності, але й культурні та соціокультурні особливості кожної з мов.

Англійська мова, як світова мова комунікації, має багатий лексичний запас та широкий спектр асоціацій, пов'язаних з різними сферами життя. Наприклад, асоціації з англійської мови часто включають слова, що відображають раціональні, практичні та професійні аспекти, такі як "розумний", "професійний", "потрібний" та інші.

Українська мова, з іншого боку, має свою власну унікальну культурну спадщину та специфіку. Асоціації з української мови часто відображають емоційні, історичні та соціокультурні аспекти, такі як "доля", "свобода", "воля", "мистецтво" та інші.

Порівнюючи асоціації в обох мовах, можна помітити, що кожна мова відображає особливості своєї культури та способу життя. Водночас, спільні

асоціації можуть вказувати на загальні уявлення та цінності, що перетинаються в різних культурах.

Наприклад, порівняльний аналіз асоціативних слів "кохання" (представлено в ДОДАТКУ 1, 2) в українській та англійській мовах відображає різноманіття концепцій та емоцій, пов'язаних із цим поняттям в обох культурах.

Українська мова відзначається широким спектром асоціацій, пов'язаних з коханням, які охоплюють як позитивні, так і негативні аспекти цього поняття. Серед асоціацій в українській мові зустрічаються слова, що відображають емоції, почуття, стани та ситуації, пов'язані з коханням, такі як "щастя", "сумнів", "вірність", "розчарування" та інші.

У англійській мові також існує багато асоціацій з поняттям "кохання", проте їх спектр та фокус може трохи відрізнитися. Наприклад, слова, що відображають позитивні аспекти кохання, такі як "пристрасть", "щастя", "подружжя", виявляються частішими в англійській мові.

А якщо, скажімо, порівнювати асоціації зі словом "країна" (представлено в ДОДАТКУ 1, 2) у досліджуваних мовах, то ми побачимо, що в українській мові спектр асоціацій охоплює політичні, географічні та емоційні аспекти. Тут можна побачити слова, що відображають поняття державності та національної ідентичності, такі як "держава", "батьківщина", "народ", а також слова, що вказують на географічні або культурні аспекти, такі як "границя", "територія", "європейська". Також можна помітити слова, що асоціюються з певними країнами, такими як "США", "Німеччина", "Індія".

У англійській мові асоціації з словом "країна" включають поняття економіки, політики та культури. Тут можна побачити слова, що відображають економічні аспекти, такі як "ВВП", "експорт", "імпорт", а також політичні терміни, такі як "державна політика", "незалежність", "диктатура". Крім того, асоціації можуть включати культурні аспекти, такі як "музика" або "спорт".

В українській мові, згідно з результатами, більший акцент робиться на національній ідентичності та географічних аспектах, тоді як в англійській мові більший акцент приділяється економічним та політичним аспектам. Думаю очевидним є, зовнішня політика країни однозначно впливає на лінгвістичні аспекти, що у подальшому впливає на сприйняття нашого культурного коду іншими національностями.

Таким чином, порівняльний аналіз асоціативних полів слів в англійській та українській в мовах виявляє як спільні семантичні зв'язки, так і відмінні лінгвістичні характеристики. Вивчаючи паралелі та відмінності між цими мовами, ми отримуємо глибше розуміння універсальних принципів семантичної організації та культурних і лінгвістичних факторів, які впливають на асоціації слів. Такий порівняльний підхід збагачує наше розуміння мови та пізнання, висвітлюючи динамічну взаємодію між мовною структурою та культурним контекстом.

3.3. Наслідки та застосування

Аналіз асоціативних полів в мові відображає глибокі культурні та когнітивні аспекти сприйняття та використання мови в мовній спільноті. Цей аналіз дозволяє краще розуміти, які асоціації активуються у мовців під час сприйняття та використання ключових слів. У цьому контексті порівняльний аналіз асоціативних полів у різних мовах надає можливість виявити відмінності та схожості у сприйнятті понять та концептів. У даному дослідженні ми порівнюємо асоціативні ряди декількох ключових слів української та англійської мов, зокрема слова "Вибір", "Кохання" та "Країна", з метою виявлення відмінностей у сприйнятті та використанні цих понять у двох різних мовних середовищах.

Наслідки та застосування такого аналізу можуть бути наступними:

1. **Культурні відмінності:** Аналіз асоціацій вказує на культурні особливості та цінності, що пріоритетні для кожної з мовних спільнот. Наприклад, українська асоціює "кохання" з "любов" та "серце", тоді як в англійській мові можна помітити слова "affection" та "passion", що вказують на різні нюанси вияву почуттів.
2. **Експресія концептів:** Аналіз асоціативних полів допомагає виразити концепти та ідеї більш точно та детально в кожній мові відповідно до культурних та мовних особливостей. Наприклад, слово "країна" асоціюється з політичними аспектами українською мовою, тоді як в англійській мові більший акцент робиться на економічних аспектах.
3. **Мовна політика та комунікація:** Знання асоціацій може бути корисним для мовної політики та міжкультурної комунікації. Розуміння того, які асоціації активуються при вживанні певних слів, може допомогти у створенні більш ефективних мовних стратегій та рекламних кампаній для різних аудиторій.
4. **Мовний аналіз та лінгвістичні дослідження:** Аналіз асоціативних полів в українській та англійській мовах може служити об'єктом дослідження для лінгвістичних студій. Він дозволяє краще розуміти сприйняття та вживання слів у різних культурах та спільнотах.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок про значущість та користь аналізу асоціативних полів у мовознавстві та психолінгвістиці. Порівнюючи асоціативні ряди слів української та англійської мов, ми розкрили важливі особливості сприйняття та інтерпретації концептів, які часто залежать від культурного та мовного контексту.

У курсовій роботі досягнуто мети, що полягала у дослідженні та порівнянні асоціативних полів слів в українській та англійській мовах. Аналізуючи слова "Вибір", "Кохання" та "Країна", ми виявили не лише семантичні відмінності, а й культурно-соціальні контексти, що впливають на сприйняття цих концептів. Українська мова виявляє більший акцент на особистих та емоційних аспектах, водночас англійська мова частіше відображає прагматичний підхід та економічні аспекти. Це свідчить про те, що мовний контекст та культурні фактори впливають на сприйняття та інтерпретацію мовних одиниць.

Крім того, робота розкрила важливі аспекти взаємозв'язку мови, мислення та культури. Аналіз асоціативних полів не лише допомагає зрозуміти як мовленнєва практика відображає культурні цінності та погляди, а й виявляє важливі шляхи спілкування між різними культурами.

Ця робота і подібні їй, у сфері лінгвістики на психолінгвістики, не лише збагачує наше розуміння структури мови та способів комунікації, але й сприяє поглибленню міжкультурного діалогу та взаєморозуміння, яке зараз як ніколи важливе для нашої країни. Вона може послужити основою для подальших досліджень у сфері лінгвістики, культурології та міжкультурної комунікації, спрямованих на зближення різних культур та зміцнення міжнародного співробітництва.

RESUME

Koronievska Sofiia Oleksandrivna

Analysis of the structure of associative fields of words (on the material of associative dictionaries of different languages)

This study delves into the intricate structure of associative fields of words across languages, leveraging the rich material provided by associative dictionaries. By employing robust analytical techniques and comparative methods, this research aims to uncover patterns of semantic organization, identify cross-linguistic variations, and explore the cultural and cognitive factors shaping word associations.

The associative fields of the words "Choice," "Love," and "Country" in Ukrainian and English were examined. The analysis revealed that the cultural context significantly influences the perception of these concepts. Differences in the perception and usage of these words were identified, indicating the diversity of cultural and linguistic practices. The study is important for understanding cultural differences, enriching intercultural dialogue, and deepening linguistic knowledge.

Through meticulous data collection and corpus compilation, alongside detailed case studies, this study offers insights into the complex interplay between language, cognition, and culture. The implications of this research extend beyond theoretical linguistics, informing fields such as psychology, anthropology, and artificial intelligence, and paving the way for practical applications in natural language processing, cross-cultural communication, and language education.

Key words: Associative fields, Word associations, Cross-linguistic analysis, Semantic organization, Comparative linguistics, Cognitive semantics, Cultural cognition, Natural language processing, Cross-cultural communication, Language education.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мартінек С. Український асоціативний словник: від стимулу до реакції. Український асоціативний словник: у двох томах. Том 1. Львів, 2007. 466 с.
2. Мартінек С. Український асоціативний словник: від реакції до стимулу. Український асоціативний словник: у двох томах. Том 2. Львів, 2007. 466 с.
3. Word Associations Network: веб-сайт. URL: <https://wordassociations.net/en/> (дата звернення: 09.05.2024).
4. Наталія Дмитрюк, Галина Абрамова, Associative Dictionaries as an Ethnic Mental Phenomenon: дис., Basic Values in the Core of Ethnic Group Language Consciousness: January 27, 2021.
5. Nataliia Slukhail, Liudmyla Slavova¹, Anastasiia Flanagan, The concise associative and dissociative dictionary as a resource for accelerated teaching of a foreign language: experimental testing of the theory: art., 26 March 2020.
6. Карпенко О.Ю. Асоціативний словник – шлях до сутності власної назви: реферат, Одеса, 12 2012.
7. Горошко Е. И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. Харьков, 2001. 316 с.
8. Горошко Е. И. Проблемы проведения свободного ассоциативного эксперимента (методологические аспекты). URL: <http://www.textology.ru./goroshko/problem.html> (дата звернення 03.05.2024)
9. Семантичні та фреймові мережі: реферат, веб-сайт: URL: <https://studfile.net/preview/3270294/> (дата звернення: 01.05.2024).
10. Лінгвістичний портал Mova.info URL: <http://www.mova.info/> (дата звернення: 01.05.2024).
11. Бутенко Н.П. Словник асоціативних норм української мови. – Львів: Вища школа, 1979. – 120 с.

12. Денисевич О.В. Вільний асоціативний експеримент як засіб дослідження особливостей формування мовної картини світу. Психолінгвістика. 2011. Вип. 7. С. 92–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2011_7_15
13. Hastie, R. (1988). A computer simulation model of person memory. *Journal of Experimental Social Psychology*, 24, 423—447.
14. Corpus linguistics: веб-сайт: URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Corpus_linguistics (дата звернення: 29.04.2024).
15. Загородня О. Ф. Асоціативні поля суспільно-політичної лексики в мовній картині світу українців (комп'ютерне опрацювання результатів психолінгвістичного експерименту). Дис. ...канд. філол. наук: 10.02.21. Житомирський держ. ун-т імені Івана Франка. Національний педагог. ун-т імені М.П. Драгоманова, Київ, 2018. 256 с.
16. Ufimtseva N. V. The Associative Dictionary as a Model of the Linguistic Picture of the World: art., Institute of Linguistics, Moscow: 20-22 October 2014.
17. James Deese, The associative structure of some common english adjectives: The Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, USA: 14 September 2005.
18. James Deese, Form class and the determinants of association: The Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, USA: 14 September 2005.
19. David McNeill, The origin of associations within the same grammatical class: University of California, Berkeley, California, USA: 14 September 2005.
20. Марфіна Ж. Мовна асоціація як поняття психолінгвістики та лінгвостилістики. Вісник Львів. ун-ту. Серія філологічна. 2004. Вип. 34. Ч. II. С. 366–372.
21. Kalashnikova, O. K., & Zhamaletdinova, E. K. (2022). Associative Dictionary as Educational Material (On The Example of the Entry Apartment). In V. I. Karasik, & E. V. Ponomarenko (Eds.), *Topical Issues of Linguistics and Teaching Methods in Business and Professional Communication - TILTM 2022*, vol 4. *European Proceedings of Educational Sciences* (pp. 111-116).
22. Недашківська Т. Є. Семантична конструкція асоціативного поля (на матеріалі асоціативного експерименту). Психолінгвістика. 2011. Вип. 7. С.

- 126–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2011_7_21 (дата звернення: 29.04.2024).
23. Sasan M. Ervin, *Correlates of associative frequency*: University of California, Berkeley, California, USA: 26 September 2005.
24. *Definition and Examples of Associative Meaning*: веб-сайт. URL: <https://www.thoughtco.com/associative-meaning-language-1689007> (дата звернення: 09.05.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

Асоціативні поля слів-стимулів "Вибір", "Кохання", "Країна" в українській мові

Вибір:

m І мій 4; важкий; вільний; проблема 3; важко; відсутність; життя; правильний; хороший 2; 2; 2004; case; альтернатива; асортимент; багатий; база даних; базар; безвихідь; білет; бути чи не бути; в житті; варіант; вибір; вибираємо; вибори; відповідальність; воля; все; голос; двоє; дивний; добро і зло; доля; думати над чимось; думка; економія; є; завжди; ЗАГС; ілюзія; існування; книжки; кожний день; красивий; людини; магазин; майбутнє; мета; між дівчатами; множинність; можливість; можливість здобути або не здобути; мої бажання; морозиво; найкращий; не впливає; необмежений; необхідність; обдуманість; обмеженість; образу; один; одягу; остаточний; перебір; політика; професії; професія; ризик; робота; роздоріжжя; розуміння; року; свідомий; свобода; ставка; сумнів; товарів; уважність; футбол; цейтнот; чого; чогось; шанс; шлях 1;

f І можливість 7; важливий 5; професія 5; правильний 4; вагання; вільний; професії 3; альтернатива; важкий; великий; власний; поганий; розгубленість 2; асортимент; важливо; вибирати; виокремлення; вірний; гарний; добрий; добро; думка; життєвої дороги; життя; зробити дуже важко; зроблений; Київ; кубики; малий; миттєвий; між; мій; моє єдине (те, що належить); не приходить; незначний; нелегкий; неможливо зробити; нерішучість; один; освіта; особливий; партнера; подяка; помилка; предмета; президент; проблема; речі; речей; річ; рішення; робити щось на свою думку; розсудливий; розум; розумний; рок; свідомий; смак; стилю; терези; тест; трикутник; тяжко; УНА-УНСО; хвилювання; це погано; шанс; шлях; шляху; щастя; яскраво.

Кохання:

m І любов 14; серце 6; секс 5; дівчина; подружжя; почуття 3; вічне; жінка; зрада; сліпе 2; Аня; ахання; багатство; біль; близькість; було, є і буде (взагалі про всіх); весна; вечір; взаємне; вище неба; відчуття; давати; дівчата; добре; життя; з вечора до рання; зустрічання; існує; класно; легкість; людина; людину; місячне сяйво; назавжди; найдорожча людина; найкращі почуття; незручність; немає; нероздільне; несправжнє; палке; пара; перше; потреба; прекрасне; розлука; розчарування; своє волевиявлення; сильне; смерть; совість; спрага; сприймається; статевий акт; теля; тільки це; тривалість; угу; фіолет; халепа; червоне; червоно-жовте; чудово; школа; щасливе; щастя;

f І почуття 9; любов 8; вічне 5; велике 4; взаємне; зрада; хлопець 3; взаєморозуміння; життя; з першого погляду; захоплення; палке; прекрасне; сильне; щастя 2; брехливе; весна; взаємність; він; вірність; вічно безмежне; втома; глибоке; гнида; двох сердець; до однієї людини; довіра; друг; душа; є; істина; крила; на все життя; навіки; назавжди; не все, як хочеш; недовге; незрозуміле почуття; ненависть; неправда; нереально; нечесне; ніжність; опіка; перше; пристрасть; психічна хвороба; радість; рожевий; сварка; світло; серце; солодко; справжнє; стан; страждання; тепло; час; шалене; шлюб; щасливе; щире.

Країна:

m І Україна 39; держава 9; велика; моя 3; дім; земля; модна; рідна; США; Японія 2; Америка; Англія; анкета; баранів; батьківщина; бевзів; Бразилія; велич; гарна; географія; гній; границя; громадянин; дружня; Європа; ж/д вокзал; Індія; кордони; мир; місце; молода; мрії; мрій; народ; не шут; одиниця; світу; своя; сучасність; територія; Хусейн; щаслива 1;

f І Україна 31; держава 8; рідна 6; моя 5; велика 4; багата; батьківщина; земля; світ 3; народ; Німеччина; США; територія 2; Америка; Батьківщина; бідна; вільна; власна; громадянство; екзотична; Європи; закон; звичаї; Іспанія; карта;

кордон; люба; люди; мрій; населення; наша; незалежна; передова; прапор;
рабство; розвинута; світу; снів; щаслива.

ДОДАТОК 2

Асоціативні поля слів-стимулів "Вибір", "Кохання", "Країна" в англійській мові

Country:

Bluegrass Int Gdp Visa Patriotism Export Exporter Passport Embargo Burundi
Import Skiing Tarifi Emigration Nationality Prosperity Foreigner Faso Importation
Libya Liberia Skier Dictatorship Suriname Quota Peasantry Citizenship Independence
Softball Billboard Cross Golf Bloc Volleyball Saharan Saudi Laos Merle Lacrosse
Yemen Airplay Rpm Industrialization Somalia Rwanda Chart Nashville Migrant
Botswana Devel Cambodia Cis Zambia Burkina Unicef Arabia Ta|kistan Nato
Pakistan Eritrea Kuwait Prevalence Cooperation Adjective Nordic Populous
Mountainous Neighboring Basque Bondering Neighbouring Fertile Impoverished
Consular Abroad Barbarous Bhutan Cross Bilateral Scandinavian Peaked Foreign
Unofficial Diplomatic Multinational Wooded European Asian Lena Industrialize
Ravage Immigrate Chart Undulate Peak Smuggle Export: Ope Hike Hilly. Abroad
Sparsely.

Love:

Loving Affection Tendemess Hate Beloved Dearest Him Caress Commandment
Gentleness Passion Jealousy Aphrodite Happiness Devotion Companionship Lover
Dion Fondness Sorrow Sweetness Sake Nymph Marri Grief Kindness Loneliness
Hatred Joy Suitor Saviour Anguish Vanity Heart Damsel Beatles Sadness Delight
Intimacy Solitude Beauty. Kiss Pity Chivalry Charm Pang Esteem Sincerity Be Soul
Goodness Generosity Adjective Loving Passionate Cherished Everlasting Longing
Beloved Neighbor Jealous Affectionate Darling Tender Selfish Wed Ardent Earthly
Neighbour Unworthy Sweet Virtuous Bosom Dear Aught Manly Hearted Fain Boyish

Sincere Soul Tarb Cherish Adore Yearn Beget Woo Beget Woo Confess Despise
Fansake Beseech Crave Entreat Dearly Madly Passionately Tenderly, Fondly Forever
Truly Hopelessly Deeply.

Choice:

Adjective

Rational Stylistic Arbitrary. Deliberate Optimal Reproductive Normative Logical
Elective Occupational Parental Risky Select Methodological Obvious Incorrect
Informed Discrete Appropriate Unanimous Preferable Moral Conditional Utility.
Voluntary Irrational Teen Vegetarian Conscious Behavioral Bias Wise Correct
Limiting Choice Favorite Vocational;

Noun

Axiom Rationality Preference Abortion Fielder Alternative Viewer Option lan
Consumer Judges Voter Coercion Dilemma Flexibility Modality Gamer Contestant
Compulsion Selection Pro Respondent Freedom Nickelodeon Deliberation Vocation
Reader Outcome Goalkeeper Decision Necessity Critic Detour Ballot Chose Paradox:
Selector Feminist Parenting Multiple Paradigm Choice Lifestyle Betting Keeper
Breakout Nutrition Award Peoples;

Verb

Waro Dictate Depend Choose Select Maximize Preter Opt Regret Vote Disapprove
Nominate Morally.

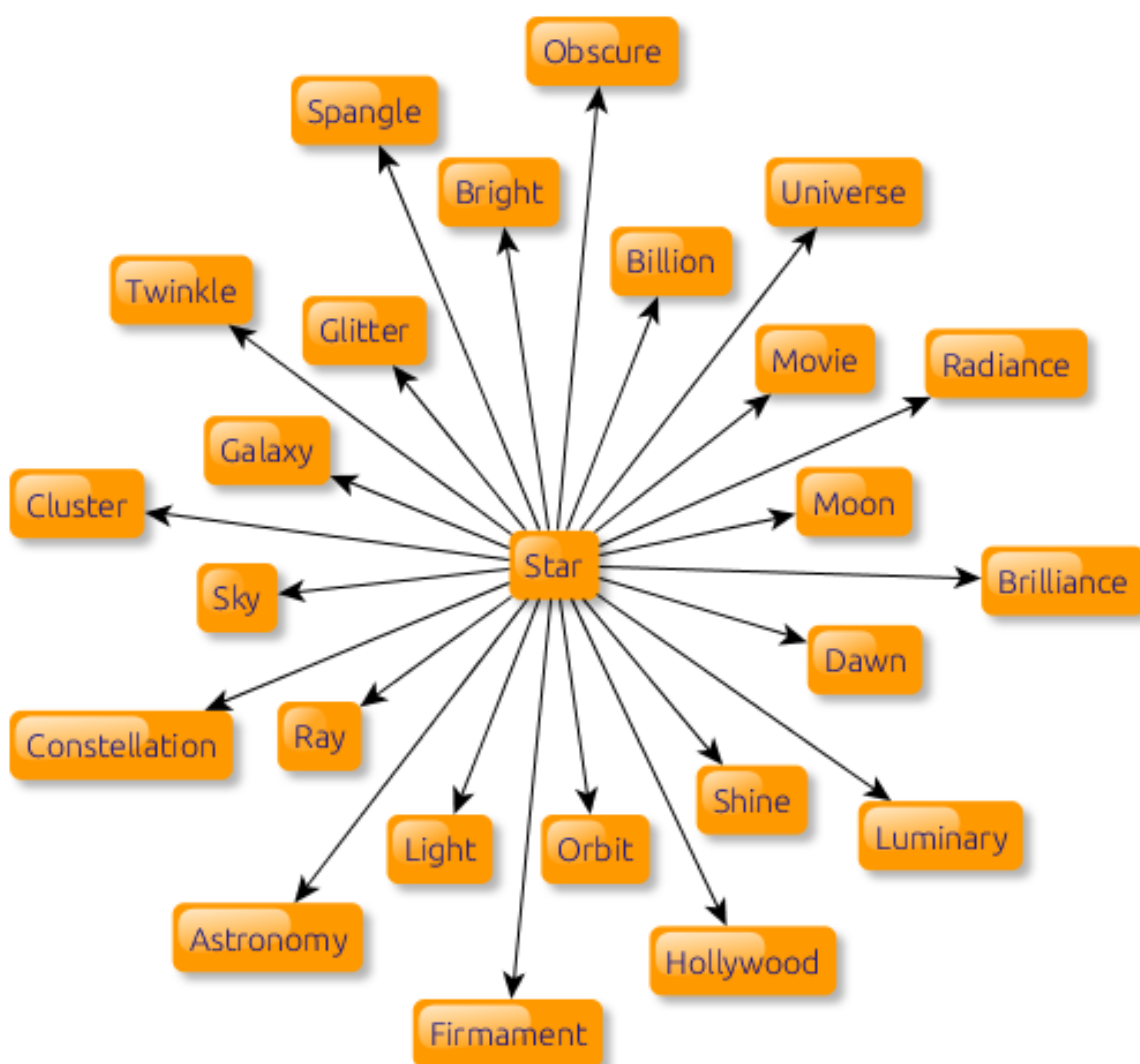

Рис. 1. Семантична мережа слова «star».

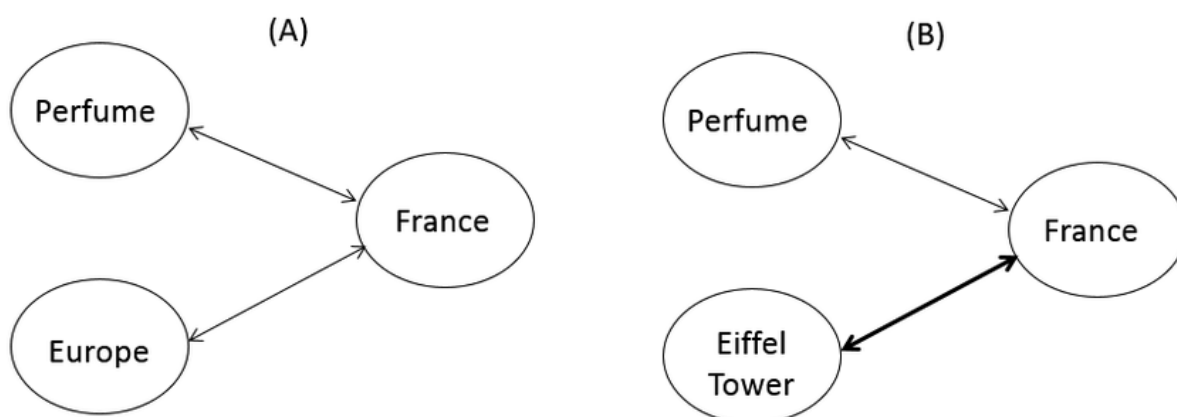

Рис. 2. Семантична мережа слова «France».

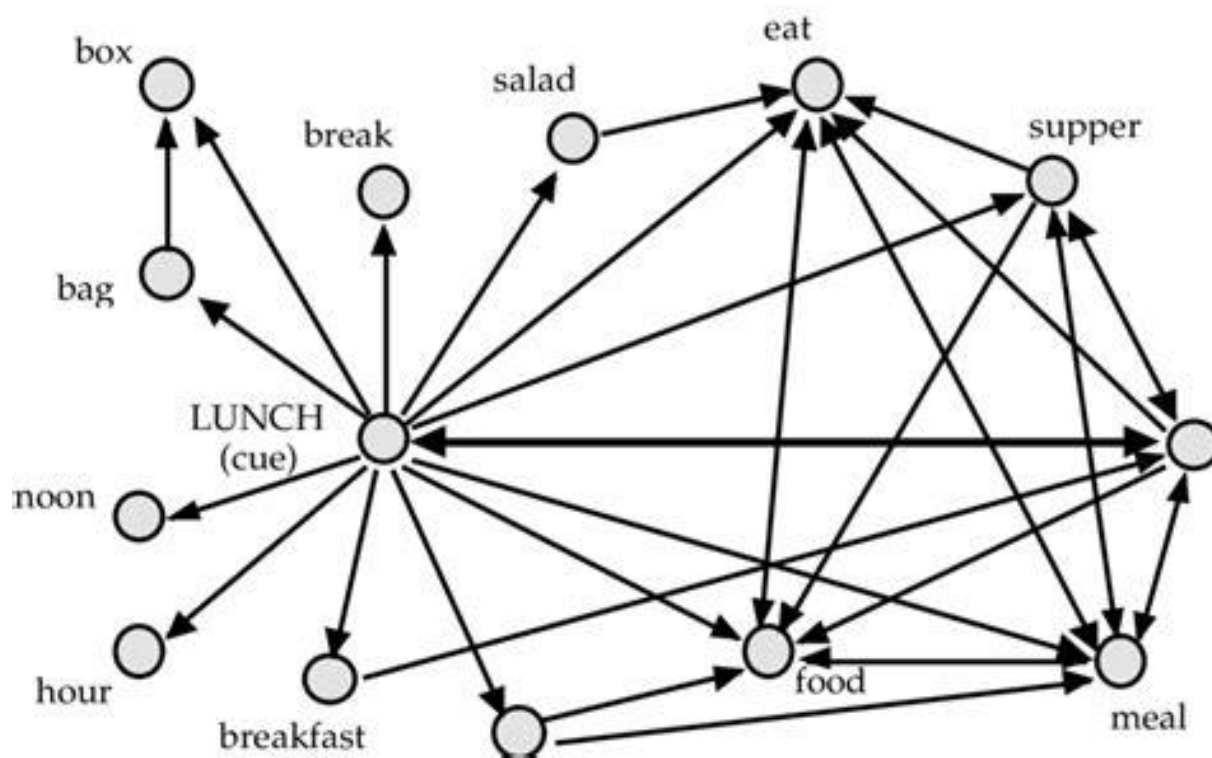

Рис. 3. Семантична мережа слова «lunch».